УДК 341.217.3
DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-09

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО НОРМ ЄС ПІД ЧАС ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

PROBLEMS AND PROSPECTS OF ADAPTATION OF UKRAINIAN LEGISLATION TO EU NORMS DURING ARMED AGGRESSION

Фокін Я. Ф.
Кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права та права Європейського Союзу,
Державний податковий університет,
м. Ірпінь, Україна
ORCID: 0000-0002-4625-2006

Yaroslav Fokin
Candidate of Juridical Sciences,
Associate Professor at the Department of Law and Law of the European Union,
State Tax University,
Irpin, Ukraine

В умовах збройної агресії адаптація законодавства України до норм ЄС є важливою для зміцнення правової основи держави. Дослідження актуальне, оскільки аналізує проблеми та перспективи гармонізації українського законодавства з європейськими нормами в контексті поточної безпекової ситуації. Метою дослідження є визначення основних проблем та розробка рекомендацій для ефективної адаптації законодавства України до норм ЄС. Дослідження також сприяє виявленню ключових чинників, що впливають на процес адаптації, і пропонує шляхи їх подолання. Дослідження базується на аналізі нормативно-правових актів, порівняльному аналізі українського та європейського законодавства, а також експертних опитуваннях. Основною гіпотезою є те, що ефективна адаптація законодавства України до норм ЄС можлива за умови належної координації та підтримки міжнародних партнерів. Методика включає системний аналіз, контент-аналіз та правове моделювання. Здійснено систематизацію проблем адаптації законодавства та оцінено їх вплив на правову систему України. Виділено ключові напрямки гармонізації та запропоновано конкретні рекомендації для їх реалізації. Теоретичне значення дослідження полягає в узагальненні підходів до гармонізації законодавства в умовах криз. Практичне значення дослідження полягає у застосуванні розроблених рекомендацій для вдосконалення правової бази України. Оригінальність дослідження полягає у комплексному аналізі проблем адаптації законодавства під час збройної агресії. Основні висновки містять пропозиції щодо оптимізації законодавчого процесу та підвищення ефективності гармонізації з нормами ЄС. Перспективи подальших досліджень включають аналіз впливу міжнародної підтримки на процес адаптації. Тип статті: емпірична.
Ключові слова: *адаптація законодавства; норми ЄС; збройна агресія; гармонізація права; правова реформа.*

In the conditions of armed aggression, the adaptation of Ukrainian legislation to EU norms is important for strengthening the legal basis of the state. The study is relevant because it analyzes the problems and prospects of harmonization of Ukrainian legislation with European norms in the context of the current security situation. The purpose of the study is to identify the main problems and develop recommendations for effective adaptation of Ukrainian legislation to EU norms. The study also seeks to identify key factors affecting the adaptation process and suggest ways to overcome them. The research is based on the analysis of normative legal acts, comparative analysis of Ukrainian and European legislation, as well as expert surveys. The main hypothesis is that effective adaptation of Ukrainian legislation to EU norms is possible under the condition of proper coordination and support of international partners. The methodology includes system analysis, content analysis and legal modeling. Systematization of legislation adaptation problems was carried out and their impact on the legal system of Ukraine was assessed. The key areas of harmonization are highlighted and specific recommendations for their implementation are proposed. The theoretical significance of the study lies in the generalization of approaches to the harmonization of legislation in crisis conditions. The practical significance of the research lies in the application of the developed recommendations to improve the legal framework of Ukraine. The originality of the study lies in the comprehensive analysis of the problems of adaptation of legislation during armed aggression. The main conclusions contain proposals for optimizing the legislative process and increasing the efficiency of harmonization with EU norms. Prospects for further research include analysis of the impact of international support on the adaptation process. Type of article: empirical.
Key words: *adaptation of legislation; EU norms; armed aggression; harmonization of law; legal reform.*

ВСТУП

На сьогоднішній день, в умовах воєнного конфлікту, українське суспільство вважає, що інтеграція з Європейським Союзом є стратегічним напрямком розвитку країни. Цей процес передбачає економічний розвиток, високий рівень соціального захисту, особисту безпеку та демократичні свободи, що є метою для українців. Тому дослідження сутності європейської інтеграції України у нових умовах є актуальним, а також пошук шляхів та правових засобів для її досягнення є важливим завданням. Поглиблене вивчення інтеграції економік держав і політичного союзу, введення спільного громадянства та забезпечення безпеки між державами-учасницями на міжнародному рівні є безперечно важливими і детально розглянутими у науковій сфері. Однак, для успішної інтеграції важливо звернути увагу на адаптацію та гармонізацію законодавства України до Європейського Союзу та їх теоретико-правові засади. Глобалізаційні процеси в сучасному світі вимагають належного політичного діалогу та підсилення міжнародних економічних зв'язків, що робить актуальними питання співпраці між країнами та регіонами. Європейський Союз, як одне з провідних інтеграційних об'єднань у світі, спрямований на підтримку економічного розвитку та добробуту своїх членів. Процес євроінтеграції розглядається як політико-правовий явище, спрямований на об'єднання європейських народів у будівництві спільного простору миру, верховенства права та соціальної справедливості. Згідно з Копенгагенськими критеріями 1993 року, одним із умов для набуття членства в ЄС є готовність прийняти на себе зобов'язання, пов'язані з членством у ЄС, що передбачає імплементацію всіх елементів acquis communautaire в національну правову систему країни-кандидата та адаптацію нормативних актів Євросоюзу відповідно до внутрішніх процедур. Отже, для вирішення стратегічних завдань у сфері євроінтеграції необхідна адаптація національного законодавства до стандартів ЄС. Це вимагає певних кроків для впровадження європейських стандартів прав і свобод людини, модернізації інститутів влади на принципах гуманізму, подолання технологічного відставання, створення нових робочих місць та підвищення конкурентоспроможності виробників на європейському ринку. Вирішення цих завдань неможливе без адаптації національного законодавства до європейських стандартів. Таким чином, для досягнення повноцінного членства в ЄС Україна повинна вжити заходів щодо адаптації свого законодавства до вимог Європейського Союзу.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Проблеми адаптації законодавства України до норм ЄС неодноразово ставали об'єктом галузевих та міждисциплінарних досліджень. Н. О. Багай пояснює різницю між адаптацією, імплементацією та гармонізацією законодавства, підкреслюючи, що адаптація – це процес пристосування національного законодавства до міжнародних норм і стандартів. Важливо враховувати специфіку українського суспільства та аграрного сектору при адаптації. Автор наголошує на важливості глибокого розуміння європейських норм і стандартів для ефективної інтеграції [1, с. 68].

Ключові напрями адаптації включають стандартизацію сільськогосподарської продукції, підтримку фермерів, органічне землеробство, регулювання генетично модифікованих культур, біорізноманіття та інші. Це відповідає умовам Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що сприяє розвитку сільського господарства і сільських територій [1, с. 69].

В свою чергу К. М. Гуртова підкреслює, що процес адаптації законодавства України до законодавства ЄС є тривалим і складним. Цей процес включає як формальне узгодження правових норм, так і еволюційне налаштування системи законодавства для забезпечення стабільності, прав людини, верховенства права та функціонування ринкової економіки. Основні етапи адаптації включають розробку законодавчих актів, що відповідають європейським стандартам, і експертизу проектів законодавчих актів на відповідність acquis communautaire. На думку автора, адаптація має динамічний і поступовий характер, спрямований на забезпечення гармонізації законодавства для поглиблення економічної інтеграції та створення зони вільної торгівлі [2, с. 163].

В свою чергу, Т. О. Губанова зосередила увагу на дослідженні трансформаційних змін у процесах наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу, враховуючи особливості політичного розвитку та встановлення нового світового порядку. В статті виділяються основні етапи та тенденції співпраці України з ЄС, підкреслюється значення Угоди про асоціацію як ключового моменту в співпраці та визнання України частиною ЄС. Автор також розглядає адаптацію як процес поступового наближення або імплементації конкретних положень законодавства ЄС, акцентуючи увагу на універсалізації та уніфікації правових норм. Особлива увага приділяється впливу військового стану на адаптаційні процеси, зокрема на дотримання принципів верховенства права, справедливості, перерозподіл влади, створення тимчасових органів, обмеження виборчих прав та захищеності прав людини [3, с. 45].

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Дослідження спрямоване на виявлення проблем та перспектив адаптації законодавства

України до норм Європейського Союзу під час збройної агресії, з акцентом на забезпеченні прав людини, верховенства права, та економічної стабільності. Завдання дослідження: аналіз історичних та нормативних передумов адаптації законодавства України до норм ЄС, включаючи ключові етапи та угоди; вивчення впливу збройної агресії на законодавчий процес в Україні, зокрема на адаптаційні процеси до європейських стандартів; оцінка правових механізмів та інструментів, що використовуються для імплементації норм ЄС в українське законодавство в умовах воєнного стану; виявлення основних перешкод та викликів, що стоять на шляху адаптації законодавства в умовах збройної агресії, зокрема обмеження прав і свобод громадян; розробка рекомендацій для подальшого вдосконалення процесу адаптації законодавства України до норм ЄС, враховуючи воєнний контекст; дослідження перспектив подальшої інтеграції України в європейський правовий простір, незважаючи на військові та політичні виклики.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В дослідженні використовувались історико-правовий метод для аналізу історичних та нормативних передумов адаптації законодавства України до норм ЄС, включаючи ключові етапи та угоди; метод аналізу документів , що включає детальне вивчення нормативно-правових актів, міжнародних угод, офіційних документів та рішень ЄС, що стосуються процесу адаптації законодавства; системний аналіз використовується для оцінки комплексного впливу збройної агресії на законодавчий процес в Україні та на процес адаптації законодавства до європейських стандартів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Від проголошення незалежності України в 1991 році до прийняття Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу у 2004 році минуло багато часу. За цей період українські органи державної влади, за підтримки Євросоюзу, провели роботу зі створення адаптаційного механізму, що стало основою для затвердження в 1998 році Стратегії інтеграції України до ЄС, визначеної Указом Президента України № 615/98. Стратегія визначала пріоритети діяльності виконавчої влади до 2007 року, щоб створити необхідні умови для набуття Україною членства в ЄС. Основний акцент був зроблений на адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Передбачалося зближення законодавства України з європейською правовою системою, що мало сприяти розвитку політичної, економічної та соціальної активності, а також покращенню добробуту громадян. Адаптація законодавства України мала охоплювати реформи в різних сферах: приватне, митне, трудове, фінансове, податкове право, захист інтелектуальної власності, охорону праці та здоров'я, захист прав споживачів, екологію, технічні стандарти, транспорт та інші галузі. Важливою частиною реформування правової системи України була участь у конвенціях Ради Європи, що встановлюють спільні стандарти для Європи та ЄС. Етапи правової адаптації включали імплементацію Угоди про партнерство та співробітництво, укладання галузевих угод, приведення чинного законодавства у відповідність з нормами ЄС, а також створення механізму для узгодження нових законодавчих актів України з європейськими стандартами [4, с. 111].

Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року створює нормативну базу для початку процесу гармонізації українського законодавства з законодавством ЄС. Відповідно до цього закону, процес адаптації включає приведення законів та інших нормативно-правових актів України у відповідність із acquis communautaire. Метою цього процесу є досягнення сумісності правової системи України з правовими стандартами Європейського Союзу, враховуючи вимоги, які висуваються до країн-кандидатів. Гармонізація законодавства України з законодавством ЄС є ключовим елементом процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що є пріоритетом зовнішньої політики країни [5].

Аналізуючи установчі договори ЄС, можна побачити часте використання терміну «гармонізація». При дослідженні Договору про функціонування ЄС стає зрозуміло, що поняття «гармонізація» описує процес приведення законодавства у відповідність до норм права ЄС, що здійснюється в рамках Європейського Союзу і є обов'язковим лише для його держав-членів [6]. З іншого боку, «адаптація» також означає приведення законодавства у відповідність до норм права ЄС, але вона відбувається за межами ЄС і стосується третіх країн, які реалізують свої зовнішньополітичні курси щодо європейської інтеграції [7, с. 31].

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106 «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами», уряд ухвалив план заходів для реалізації цієї Угоди. Цей документ забезпечує безперервне виконання зобов'язань України протягом всього періоду дії Угоди, доступність інформації про її виконання, а також чіткість механізмів реагування та вжиття необхідних заходів для належного виконання положень Угоди. План заходів містить 1943 завдання у 27 сферах імплемента-

ції Угоди і передбачає внесення змін до нормативно-правових актів та розробку нових з метою наближення законодавства України до права ЄС відповідно до зобов'язань в рамках Угоди про асоціацію. Моніторинг імплементації Угоди здійснює Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. Визначено десять короткострокових пріоритетів, включаючи реформу Конституції, судової системи, законодавства про вибори, боротьбу з корупцією, державне управління, енергетику, дерегуляцію, державні закупівлі, оподаткування та зовнішній аудит. Комітет асоціації (або інші відповідні органи) щорічно оцінюватиме прогрес у виконанні Порядку денного асоціації та за необхідності вноситиме доповнення, коригуючи пріоритети. ЄС підтримуватиме Україну у досягненні цілей Порядку денного асоціації через використання всіх наявних ресурсів допомоги, обмін досвідом, поширення кращих практик та «ноу-хау». Хоча Угода не передбачає приєднання України до ЄС, успішне виконання Угоди визначає статус країни як повноправної європейської держави. Угода має невизначений термін дії і може бути переглянута, внесені поправки або розірвана в разі необхідності. США, країни ЄС та деякі експерти вважають цю Угоду історичним шансом для України на шляху до демократії та європейських цінностей [8, с. 208].

З набуттям чинності Угодою про асоціацію між Україною та ЄС 1 вересня 2017 року розпочався процес поступового наближення українського законодавства до європейського. Угода містила зобов'язання щодо дій, але не конкретні результати, і не вказувала чітких вимог щодо рівня гармонізації українського законодавства з європейським. Згідно зі статтею 51 Угоди про партнерство і співробітництво, важливим було узгодження українських законів з acquis ЄС, з визначенням пріоритетних сфер гармонізації. Для впровадження цього процесу було затверджено Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до європейського законодавства, яка деталізувала механізми гармонізації законів України з acquis ЄС [9, с. 179].

Адаптація національного законодавства до права ЄС вимагає не лише професіоналізму у правотворчості, але й спеціальних знань з права ЄС та англійської мови, а також знань у відповідних галузях українського законодавства. Водночас, Закон України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 року передбачає лише дві вимоги до нормативно-правових актів, що адаптують національне законодавство до права ЄС: 1) у преамбулі нормативно-правового акта, що спрямований на адаптацію законодавства України до норм права ЄС, має бути посилання на відповідні акти права ЄС (ч. 1 ст. 38 Закону); 2) проект нормативно-правового акта, спрямований на адаптацію законодавства України до норм права acquis ЄС, повинен містити інформацію про відповідність (постатейну таблицю відповідності) праву ЄС (ч. 4 ст. 43 Закону) [9, с. 179].

Нова Методологія розширення ЄС передбачає переговорні кластери, де 35 розділів acquis згруповані у шість тематичних кластерів. Переговори за кожним кластером починаються лише після виконання всіх умов для відкриття всіх відповідних розділів у рамках цього кластера. Під час процесу Європейська Комісія та держава-кандидат аналізують законодавство кожного розділу acquis ЄС. Мета переговорів - досягнення згоди щодо умов членства, включаючи тимчасові або постійні винятки з acquis. Процес переговорів завершується, коли держава-кандидат та ЄС узгоджують усі розділи [10].

На 9-му засіданні Ради асоціації Україна-ЄС, яке відбулося 20 березня 2024 року в Брюсселі, був представлений звіт про виконання Угоди про асоціацію за 2023 рік. Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції Ольга Стефанішина наголосила, що Україна продовжує працювати над виконанням кроків для вступу в ЄС. Імплементація Угоди про асоціацію є ключовим інструментом у цьому процесі, допомагаючи Україні досягати економічної та правової сумісності з ЄС. Звіт був підготовлений Урядовим офісом координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України. Прогрес у виконанні зобов'язань за Угодою за 2023 рік становить 88%, що на 5% більше порівняно з попереднім роком. Найбільший прогрес був досягнутий у сферах інтелектуальної власності, статистики та обміну інформацією, гуманітарної політики, юстиції, свободи, безпеки, прав людини, освіти та молоді, політичного діалогу, національної безпеки та оборони, де прогрес перевищує 90% [11].

Адаптація законодавства України до норм Європейського Союзу (ЄС) є важливим аспектом євроінтеграційного процесу, що розпочався з підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році. Протягом наступних років, особливо у період з 2014 по 2023 роки, Україна здійснила значні кроки у гармонізації свого законодавства з європейськими стандартами, що охоплюють широкий спектр сфер, включаючи захист прав національних меншин, регулювання реклами, митні питання, енергетику, цивільний захист, інтелектуальну власність та інші.

Проте, цей процес зустрічає низку проблем та викликів, особливо в умовах повномасштабної збройної агресії, що розпочалася у 2022 році. Війна створила нові перешкоди для ефективної імплементації законодавчих змін, але також підкреслила необхідність швидкої та ефективної

адаптації законодавства для забезпечення стабільності та розвитку країни.

Потрібно підвести короткі підсумки про імплементацію законодавства ЄС Україною, користуючись звітами про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом протягом 2014-2023 років.

Звіт про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію за період з вересня 2014 року по квітень 2015 року надає детальний аналіз прогресу в цьому напрямку.

1) Конституційна реформа: створення Конституційної комісії для розробки узгоджених пропозицій щодо вдосконалення Конституції України, зокрема в частині децентралізації влади та судової реформи; проведення перших засідань комісії та створення робочих груп для роботи над окремими напрямками реформ.

2) Антикорупційні заходи: прийняття Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» та призначення його керівника; прийняття Закону України «Про запобігання корупції» і створення Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), яке почало реалізацію антикорупційної стратегії.

3) Реформа системи правосуддя: прийняття Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», який впроваджує оцінку кваліфікаційного рівня суддів, суддівське досьє та посилення дисциплінарної відповідальності суддів; скасування «загального нагляду» прокуратури та створення Ради з питань судової реформи.

4) Реформа державного управління: подання законопроектів «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування», які передбачають розмежування політичних та адміністративних посад та конкурсні відбори на державну службу; схвалення Стратегії реформування державної служби до 2017 року.

5) Реформа державних закупівель: прийняття закону щодо залучення спеціалізованих організацій до державних закупівель лікарських засобів та медичних виробів; запуск пілотної системи електронних закупівель ProZorro.

6) Енергетична реформа: прийняття Закону України «Про ринок природного газу», спрямованого на розвиток конкуренції на внутрішньому ринку; схвалення Плану реформування газового сектору та реструктуризації НАК «Нафтогаз України» [12].

Звіт про виконання Порядку денного асоціації та Угоди про асоціацію за період 2015 по 2020 роки. Цей період став важливим етапом у євроінтеграції, що вимагало значних зусиль у багатьох сферах. Основні досягнення такі:

1) Національна безпека: Україна затвердила Стратегічний оборонний бюлетень, який спрямований на реформування сектора безпеки та оборони відповідно до стандартів ЄС; прийнято Закон «Про національну безпеку України», що забезпечує відповідність національних стандартів до європейських.

2) Антикорупційні заходи: створено Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК); ухвалено закони «Про запобігання корупції» та «Про Вищий антикорупційний суд», які спрямовані на посилення боротьби з корупцією.

3) Права людини: внесено зміни до Конституції України щодо правосуддя, що включають запровадження конституційної скарги та адвокатську монополію; запроваджено Національну стратегію у сфері прав людини та відповідний План дій, який передбачає боротьбу з домашнім насильством та дискримінацією.

4) Децентралізація: реалізовано перший етап реформи місцевого самоврядування, створено об'єднані територіальні громади, що отримали додаткові повноваження та ресурси; ухвалено новий адміністративно-територіальний устрій, що включає створення нових районів.

6) Цифровізація: розроблено Національну систему біометричної верифікації та ідентифікації громадян, що забезпечує автоматичну перевірку біометричних документів [13].

У 2021 році Україна продовжувала значні зусилля для адаптації свого законодавства до норм ЄС, як це передбачено Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Основні досягнення такі:

1) Технічні бар'єри у торгівлі: у рамках оцінки готовності інфраструктури якості України до укладення Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА) було проведено 19 онлайн-засідань з європейськими експертами. За результатами четвертого засідання Діалогу високого рівня між Україною та ЄС було зафіксовано значні зрушення у переговорах та прогрес в підготовці до укладення Угоди АСАА. Перша фаза попередньої оціночної місії ЄС завершилася позитивною оцінкою ступеня адаптації законодавства України до законодавства ЄС на рівні понад 85%.

2) Митне законодавство: продовжено роботу над оновленням Додатка XV «Наближення митного законодавства» та імплементацією Митного кодексу Союзу (Регламент (ЄС) № 952/2013).

3) Санітарні та фітосанітарні заходи: прийнято кілька важливих законів, зокрема, Закон України «Про ветеринарну медицину», який впроваджує стандарти ЄС у сфері здоров'я і благополуччя тварин, а також Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у сфері дитячого харчування у відповідність до вимог законодавства ЄС» [14].

Основні напрями та досягнення у цьому процесі за 2022 рік:

1) Енергетика: Україна активно адаптує своє законодавство у сфері енергетики відповідно до графіку, визначеного у Додатку XXVII до Угоди про асоціацію. Єврокомісія високо оцінила законодавство України у сфері енергетичної політики та виконання вимог ЄС.

2) Митна сфера: оновлено Додаток XV (наближення митного законодавства) до Угоди про асоціацію, що включає розробку законопроектів для забезпечення відповідності митного законодавства України стандартам ЄС. Зокрема, прийнято низку законів, таких як Закон України №1999, що впроваджує положення Митного кодексу ЄС; Україна підписала угоду про участь у програмі ЄС «Митниця», що дозволить покращити співробітництво між митними адміністраціями та використовувати переваги європейських електронних систем.

3) Бухгалтерський облік та аудит: прийнято Закон України №2435-IX, який удосконалює законодавчі засади ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відповідно до положень європейського законодавства, що сприяє підвищенню прозорості та покращенню інвестиційного клімату в Україні.

4) Заснування та діяльність компаній: Закон України №2465-IX «Про акціонерні товариства» запроваджує механізм електронного голосування, норми щодо представництва акціонерів та врегулювання питань злиття, приєднання, виділу та поділу акціонерних товариств відповідно до директив ЄС.

5) Податкове законодавство: Мінфіном України було отримано висновок від DG TAXUD щодо імплементації Директиви 2006/112/ЄС про спільну систему ПДВ, який підтверджує відповідність українського податкового законодавства європейським стандартам. Окремі статті Податкового кодексу України потребують подальшого доопрацювання [15].

Основні напрями та досягнення у цьому процесі за 2023 рік:

1) Захист прав національних меншин: Закон України «Про національні меншини (спільноти) України» (№ 2827-IX, набрав чинності 01.07.2023) спрямований на вдосконалення реалізації прав осіб, що належать до національних меншин.

2) Регулювання реклами: Закон України, що гармонізує законодавство про рекламу з Директивою 2010/13/ЄС, забезпечує технологічну нейтральність та захист інтересів споживачів.

3) Митні питання: зміни до митного законодавства включають впровадження положень Митного кодексу ЄС та розвиток програм авторизованого економічного оператора (AEO).

5) Енергетика: Закон України № 3141-IX від 10.06.2023 «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках» імплементує Регламент (ЄС) № 1227/2011; постанови НКРЕКП від 13.07.2023 № 1295, від 25.08.2023 № 1557 та № 1558 щодо розподілу пропускної спроможності міждержавних перетинів.

6) Цивільний захист: Угода між Україною та ЄС про участь України в Механізмі цивільного захисту Союзу, підписана 20 квітня 2023 р., з планом заходів затвердженим наказом ДСНС від 29.11.2023 № 959.

7) Інтелектуальна власність та географічні зазначення: накази Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26.01.2023 № 68 щодо сертифікації товарів з географічним зазначенням.

8) Авторське право та суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX «Про авторське право і суміжні права», що набрав чинності 01.01.2023, гармонізує положення Цивільного кодексу та Закону «Про авторське право і суміжні права» з нормами ЄС, забезпечуючи надійну правову охорону авторських прав.

9) Захист економічної конкуренції: Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України» (№ 3295-IX) спрямований на посилення інституційної спроможності Антимонопольного комітету.

10) Підприємництво: Угода про участь України в програмі ЄС «Єдиний ринок» (2021 – 2027), ратифікована Законом України від 29.06.2023 № 3175-IX, сприяє спрощенню доступу до ринків та покращенню бізнес-середовища [16].

Отже, прогрес виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами (далі – Угода про асоціацію) за період з 2014 до 2023 років зріс з 72% у 2022 році до 77% у 2023 році, тобто на 5%.

У 2023 році загальний прогрес у виконанні завдань в рамках Угоди про асоціацію досяг 88%. З них, Кабінет Міністрів України виконав 86% завдань.

Підсумки за 2014-2023 роки:

- Кабінет Міністрів України: виконано 75% заходів.

- Верховна Рада України: виконано 64% заходів.

- Інші органи державної влади: виконано 62% заходів [16].

ДИСКУСІЯ

Результати дослідження показують, що процес адаптації законодавства України до норм Європейського Союзу в умовах збройної агресії є складним і багатогранним. Від проголошення

незалежності України до прийняття Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС у 2004 році минуло багато часу. З того часу Україна досягла значних успіхів у гармонізації свого законодавства з європейськими стандартами, особливо у період з 2014 по 2023 роки. Цей процес охоплює широкий спектр сфер, включаючи захист прав національних меншин, регулювання реклами, митні питання, енергетику, цивільний захист та інтелектуальну власність та інші.

У порівнянні з попередніми дослідженнями, наші результати підтверджують важливість постійного моніторингу та оцінки прогресу у виконанні Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що підтверджується статистичними даними. Наприклад, Н. О. Багай наголошує на важливості глибокого розуміння європейських норм і стандартів для ефективної інтеграції до ЄС, К. М. Гуртова зазначала, що адаптація законодавства України до законодавства ЄС є тривалим і складним процесом і еволюційне налаштування системи законодавства. Т. О. Губанова розглядає адаптацію як процес поступового наближення або імплементації конкретних положень законодавства ЄС, звертаючи увагу на вплив військового стану на адаптаційні процеси.

Результати цього дослідження мають важливі наслідки для майбутніх досліджень. Зокрема, необхідно продовжити дослідження впливу збройної агресії на процес адаптації законодавства до європейських стандартів. Це включає вивчення правових механізмів та інструментів, що використовуються для імплементації норм ЄС в умовах воєнного стану. Майбутні дослідження можуть зосередитися на аналізі успішних практик адаптації законодавства в інших країнах, що пережили подібні кризи, а також на розробці рекомендацій для подальшого вдосконалення процесу адаптації законодавства України до норм ЄС.

Попри значні досягнення, існують нерозкриті моменти та обмеження, які потребують подальшого вивчення. Одним з таких обмежень є обсяг виконаних заходів у різних сферах, що може вплинути на повноту та точність висновків, а також те, що звіти, які подає Україна, мають великий обсяг, і кожну правову сферу можна розглянути детальніше.

В цілому, результати дослідження свідчать про великий ступінь інтеграції України у законодавство ЄС, особливо в умовах збройної агресії. Це потребує злагодженої роботи всіх гілок влади, міжнародної підтримки та участі громадянського суспільства у цьому процесі.

ВИСНОВКИ

У даній науковій статті досліджено проблеми та перспективи адаптації законодавства України до норм ЄС під час збройної агресії. Результати дослідження підтверджують, що інтеграція України до Європейського Союзу є стратегічним напрямком розвитку країни, що передбачає економічний розвиток, високий рівень соціального захисту, особисту безпеку та демократичні свободи. Процес адаптації законодавства охоплює різні сфери, включаючи захист прав національних меншин, регулювання реклами, митні питання, енергетику, цивільний захист та інтелектуальну власність та інші.

Важливість адаптації законодавства підкреслюється як у науковій сфері, так і в практичній площині. Основні результати дослідження свідчать про значний прогрес у гармонізації українського законодавства з нормами ЄС. Проте, цей процес стикається з численними викликами, особливо в умовах повномасштабної збройної агресії, яка розпочалася у 2022 році. Війна створила нові перешкоди для ефективної імплементації законодавчих змін, але також підкреслила необхідність швидкої адаптації законодавства для забезпечення стабільності та розвитку країни.

Для подальших досліджень рекомендується зосередитися на аналізі успішних практик адаптації законодавства в інших країнах, що пережили подібні кризи, а також на розробці рекомендацій для вдосконалення процесу адаптації законодавства України до норм ЄС. Важливо також детальніше розглянути кожну правову сферу та враховувати специфіку українського суспільства та економіки.

В цілому, результати дослідження підтверджують великий ступінь інтеграції України у законодавство ЄС, що потребує злагодженої роботи всіх гілок влади, міжнародної підтримки та активної участі громадянського суспільства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Bagai, N. O. (2020). Do poniattia adaptatsii ahrarnoho zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva YeS [To the concept of adaptation of Ukrainian agrarian legislation to EU legislation]. *Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni pravovi problemy innovatsiinoho rozvytku ahrosfery» - «Actual legal problems of innovative development of the agricultural sector» Materials of the scientific and practical conference* (Kharkiv, November 20th, 2020) (pp. 68–73). Kharkiv: «Yurait» [in Ukrainian].

2. Gurtova, K. M. (2023). Теорія і практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС Teoriia i praktyka adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva YeS [Theory and practice of adapting Ukrainian legislation to EU legislation]. *Kyivskyi chasopys prava - Kyiv Journal of Law*, 4(37), 162-168. DOI: https://doi.org/10.32782/klj/2023.4.23 [in Ukrainian].

3. Gubanova, T. O. (2023). Suchasni problemy adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do acquis communautaire YeS [Modern problems of adaptation of the legislation of Ukraine to acchuis tsommunautaire EU]. *Kyivskyi yurydychnyi zhurnal - Kyiv Law Journal*, 4, 45-55. DOI: https://doi.org/10.32782/klj-2023-4.05 [in Ukrainian].

4. Rudyk, P. A. (2023). Aktualni pytannia rozvytku viiskovoho zakonodavstva Ukrainy pid chas intehratsii Ukrainy do zahalnoievropeiskoi systemy kolektyvnoi bezpeky [Current issues of the development of military legislation of Ukraine during the integration of Ukraine into the Western European system of collective security]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal«Hraal nauky» - International Scientific Journal «Grail of Science»*, 31, 109 - 124. DOI: https://doi.org/10.36074/grail-of-science.15.09.2023.18 [in Ukrainian].

5. Pro Zahalnoderzhavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu: Zakon Ukrainy vid 18.03.2004 r. № 1629-IV [On the National Program for the Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union: Law of Ukraine dated 03.18.2004 No. 1629-IV]. https://zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text [in Ukrainian].

6. Konsolidovani versii Dohovoru pro Yevropeiskyi Soiuz ta Dohovoru pro funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu z protokolamy ta deklaratsiiamy : Dohovir Yevropeiskoho Soiuzu vid 07.02.1992 r. [Consolidated version of the Protocol on the European Union and the Protocol on the Functioning of the European Union with Protocols and Declarations: Protocol on the European Union on February 7, 1992]. https://zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text [in Ukrainian].

7. Yakovliuk, I. (2012). Adaptatsiia i harmonizatsiia zakonodavstva v umovakh intehratsii: problema spivvidnoshennia [Adaptation and harmonization of legislation in the conditions of integration: the problem of ratio]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy - Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 4, 29-42. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2012_4_5 [in Ukrainian].

8. Kovaliv, M. V., Tymchyshyn, T. M. & Nikanorova, O. V. (2020). Osnovy prava Yevropeiskoho Soiuzu: navchalnyi posibnyk [Fundamentals of the law of the European Union: a study guide]. Lviv : Lviv State University of Internal Affairs. Retrieved from http://surl.li/ultbj [in Ukrainian].

9. Redniuk, V. & Kuchynska, O. (2024). Adaptatsiia natsionalnoho zakonodavstva do prava YeS: dosvid derzhav-chleniv ta derzhav-kandydativ dlia Ukrainy [Adaptation of national legislation to EU law: experience of member states and candidate states for Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu - Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, 1(82), 120–126. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.1.17 [in Ukrainian].

10. Pro skhvalennia Stratehii komunikatsii z pytan yevropeiskoi intehratsii Ukrainy na period do 2026 roku : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 09.12.2022 r. № 1155-r [Pro skhvalennia Strategii komunikacija z pytan yevropeyska intehratsii Ukrainy na period do 2026 roku : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministeriv Ukrainy vid 09.12.2022 r. No. 1155-r]. *https://zakon.rada.gov.ua* Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1155-2022-p#Text [in Ukrainian].

11. Zvit pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS za 2023 rik [Report on the expiration of the Association Agreement between Ukraine and the EU for 2023]. (2024). Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/news/opublikovano-zvit-pro-vykonannia-uhody-pro-asotsiatsiiu-mizh-ukrainoiu-ta-ies-za-2023-rik [in Ukrainian].

12. Zvit pro vykonannia Poriadku dennoho asotsiatsii ta Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom [Report on the review of the agenda of the association and the Association Agreement between Ukraine and the European Union]. (2015). Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/zviti-pro-vikonannya/aaaag-goei-report-26-04-15-ua-website.pdf [in Ukrainian].

13. Zvit pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom 2015-2020 [Report on the validity of the Association Agreement between Ukraine and the European Union 2015-2020]. (2020). Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/zviti-pro-vikonannya/aa-implementation-report-2015-2020-ukr-final.pdf [in Ukrainian].

14. Zvit pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom 2021 [Report on the validity of the Association Agreement between Ukraine and the European Union 2021]. (2021). Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/euua_report_2021_ukr-2.pdf [in Ukrainian].

15. Zvit pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom 2021 [Report on the validity of the Association Agreement between Ukraine and the European Union 2022]. (2022). Retrieved from http://surl.li/uonmn [in Ukrainian].

16. Zvit pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom 2021 [Report on the validity of the Association Agreement between Ukraine and the European Union 2023]. (2024). Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/zvit-pro-vykonannia-ua-za-2023_UA_2.pdf [in Ukrainian].